

Biskop Atle Sommerfeldt:

VISITASPREKEN NES KIRKE

Gud er kjærlighet

18. søndag i treenighetstiden, 18.september 2016

Salme 38,10-16 (prekentekest) / 1Joh 4,11-16 / Mark 1,40-45

Den britiske forfatteren, skuespilleren og komikeren Stephen Fry anklaget med stor selvbevissthet i et TV-intervju Gud for å stå bak uforskyldt menneskelig lidelse. Et barn som får benmargskreft og insekter med destruksjon som levevei var hans eksempler. I en noe oppblåst enetale fremsettes anklagen som en enestående erkjennelse som vår tids intellektuelle ny-ateister er kommet frem til, og som visstnok effektivt torpedere forestillingen om enhver Gud. Fry er en belest mann og fremhever at hans sviende anklage til Gud ikke er annerledes enn den filosofen Bertrand Russel uttrykte for hundre år siden.

Det er ikke anklagen i seg selv som avdekker en hovmodig uvitenhet. Erfaringer av lidelse i sykdommer av alle slag, naturkatastrofer og voldsutøvelse i små og store formater, gjør de fleste av oss fortvilede og rasende.

Hovmodet til Fry er at han tilsynelatende ikke er kjent med at denne anklagen er like gammel som erfaringene selv. Menneskets livsbetingelse har alltid inneholdt ufortjent lidelse. Allikevel har mennesker på alle steder og til alle tider holdt fast ved en guddom i en eller annen form. Som bevis for at Gud ikke finnes, har anklagen i seg selv derfor liten bærekraft.

Frys uvitenhet kommer frem ved at han tilsynelatende ikke er kjent med at kristenhetens hellige skrifter er full av fortvilede rop om hjelp i nød og armod og anklager om Guds fravær i lidelsen. Opplevelsen av Guds fravær når lidelsen rammer, er i den kristne kirke ikke en erfaring utenfor troen på Gud. Den kampen lidelsen leder oss inn i, er en del av troen på Gud og er på mange måter kjernen i den kristne gudsåpenbaringen, slik vi møter den i Den hellige skrift og kirkens bekjennelse.

Forfatteren av Salme 38, en av kirkens klassiske botssalmer, er en av de mange som uttrykker denne fortvilelsen og anklagen. I verset før dem vi hørte lest, får vi vite hvordan salmistens livssituasjon er:

«Jeg er kroknet og nedbøyd, jeg går og sørger hele dagen. Hoftene mine brenner av smerte, ingenting i kroppen er friskt. Jeg er kraftløs og knust, jeg skriker ut mitt hjertes klage».

Salmistens hjerteklage har tre dimensjoner:

Det første er den faktiske nød salmisten opplever, tydeligvis knyttet til alvorlig og uhelbredelig sykdom – slik den spedalske i fortellingen vi hørte fra Markusevangeliet var rammet av.

Det andre er angsten for at lidelsen skyldes Guds straff for onde handlinger og manglende tillit til Gud.

Det tredje er at venner og slektninger blir salmistens fiender ved å vende lidelsen til en anklage og ekskluderer salmisten fra deres fellesskap.

I salmistens samtid var forestillingen om en sammenheng mellom erfart lidelse og Guds straff og derfor egen skyld helt dominerende. Det var tilværelsens jernlov at en sådde det en høstet, og når høsten slo feil, var årsaken det en hadde sådd.

I vår tid kalles dette loven om årsak og virkning, og den er slett ikke blitt svekket. Tvertom er vår tids naturvitenskapelige verdensbilde sterkt dominert av denne forestillingen. Eller mer presist: Mens tidligere generasjoner knyttet Guds straff til virkningen, er den nå lagt på mennesket selv. Enhver er sin egen lykkes - og ulykkes – smed.

Når enkelte predikanter i vår tid knytter helbredelse for sykdom og nød – overnaturlig eller naturlig – til kvaliteten i den rammedes tro eller bønnekraft, reintrodueres forestillingen om en sammenheng mellom Guds handling og vår lidelse. Det er en åndelig variant av tidsåndens forsøk på å fange hele virkeligheten i et årsak-virkning-skjema.

Denne jernloven, og i særlig grad den åndelige varianten av den, nærmer seg grunnbetydning av Satan – som betyr «anklageren». For hvem av oss kan ikke finne svik og tilkortkommethet i forhold til mennesker, skaperverk og oss selv gjennom livene våre? Hvem av oss er det som elsker vår neste som oss selv? Og alltid har gjort det? Jeg kjenner ingen – og i alle fall ikke biskopen i Borg. Siden jeg er lite plaget med sykdom, betyr det at jeg har et bedre regnskap overfor medmennesker og skaperverk enn andre? Eller at mine bønner og min tro er så mye sterkere enn dem som rammes av lidelse og nød på sine kropp og sine sjeler? Langt derifra!

Slike forestillinger er uttrykk for et personlig hovmod som langt overgår den primitive arrogansen til de britiske ny-ateistene. Og den rammer langt hardere. Mens Frys hovmod gjør livet hans fattigere, gjør denne formen for hovmod andres liv mer krevende. Det er derfor i seg selv et brudd på oppdraget om nestekjærlighet.

Det er forestillingen om Guds straff i lidelsen som gjør vennene og slektningene til salmistens fiende. Salmisten står i samme tradisjon som Jobs bok. Jobs venner forklarer Jobs lidelser med hans egen skyld og svik. Vennene legger lidelsens ansvar på den lidendes skuldre, og utvikler en forakt for salmistens svakhet. De legger skam til salmistens byrder.

Det er mange slike Jobs venner, også i vår tid. Når mennesker i dagens Norge opplever at ikke bare sykdommer som kreft, kols og angst, men også tilkortkommethet i møte med forventninger er skambelagt - da blir også i vår tids venner og slektninger fiender til dem som strever og lider.

Men i salmistens klage høres en annen stemme med en ny og veldig erkjennelse om håp. Vi hørte den i utsnittet vi leste:

«Herre, du kjenner min lengsel, det er deg Herre, jeg venter på. Du vil svare meg, Herre, min Gud». Og i salmens siste ord er: «Skynd deg og hjelp meg, Herre, min frelse!»

I denne tiltroen til Gud sprenger salmisten sammenheng mellom skyld og lidelse. Hvis lidelsen er Guds dom, betyr ikke Herrens komme et håp om frelse, men om en endelig straff. Derfor åpenbarer salmistens bønn om Herrens komme et glimt av et nytt Gudsbilde som peker frem mot det Gudsbildet som Johannes tegner til sine lesere i det vi hørte lest: Gud er kjærlighet.

Denne Guds kjærlighet overgår all forstand og all erfaring. Med ordene hos Paulus:

«Kjærligheten krenker ikke, søker ikke sitt eget, er ikke oppfarende og glemmer ikke på det onde. Den gleder seg ikke over urett, men har sin glede i sannheten. Kjærligheten utholder alt, tror alt, håper alt, tåler alt».

Et slikt Gudsbilde helbreder salmistens angst over at lidelse og nød kommer fra Guds hånd.

Det gir trygghet for at de som ekskluderer og viser forakt er på ville veier.

Det fjerner ikke sykdommen og lidelsen fra menneskenes grunnleggende livsvirkelighet. Men Herrens komme i Jesus fra Nasaret viser hvor altomfattende Guds kjærlighet er. Guds kjærlighet til mennesker og skaperverk gjør at Gud selv går inn i all menneskelig lidelse og gjør den til sin egen. Gud i Jesus erfarte selv menneskets dypeste smerte, ensomhet og mørke. Gud selv bærer oss i lidelsens virkelighet.

Gud holder oss ansvarlig for våre svik og vår tilkortkommethet. Men evangeliets mysterium er at Gud selv tar på seg all vår skyld og lar oss få leve i Guds kjærlighet. Ikke noe av det vi erfarer kan rive ta fra oss Guds kjærlighet i Jesus Kristus, sier Paulus. Guds straff over menneskets svik er synlig i ett menneske og på ett sted - og ingen andre steder. Det stedet og den personen er Jesus på korset på Golgata for snart 2000 år siden. Å hevde at Gud straffer oss ved å påføre oss lidelse, er å gjøre Jesu verk mindre. Lidelse er ikke Guds handling mot oss. Punktum.

I hver eneste dåp bærer Gud oss fra død til liv og fra mørke til lys, av nåde og uten vår fortjeneste. I nattverden ser og smaker vi at Guds lidelse i Jesus Kristus og Guds seier over død, skyld og lidelse er tilgjengelig for oss alle. Guds kjærlighet er der for deg og for meg, midt i vår lidelse og på tross av våre svik. Derfor inviterer vi i nattverdliturgien med ordene: «Kom, for alt er gjort ferdig». I det fellesskapet som etableres i dåpen og viser seg i gudstjenestens nattverdfeiring, er det ikke forakt for andres svakhet og anklager om utilstrekkelighet. I det fellesskapet er vi sammen om tilværelsens aller største mysterium - at den allmektige Gud bryr seg om meg og deg og bærer oss ved sin nåde.

Ny-ateistene løser ikke lidelsens problem ved sin anklage. Men også for oss som har tillit til at Guds kjærlighet bærer oss, er vår og andres lidelse fortsatt et uavklart mysterium som også utgjør en del av denne verdens livsbetingelse. Men en dag, sier Paulus, etter å ha beskrevet Guds kjærlighet, skal vi ikke lenger se stykkevis og som i et speil, men fullt og helt. På veien dit er dåp og nattverd synlige tegn vi kan støtte oss til inntil dagen da alt avklares og Kristus er alt i alle. Da vil de tre Guds handlinger stå foran oss: Tro, håp og kjærlighet. Og størst blant dem er kjærligheten.